

ELŐSZÓ

Az utóbbi évtized talán leginkább szembetűnő és feltétlenül pozitív irodalomszemléleti változása az, hogy a korábbi évek gyakorlatával szemben, már nemcsak a magyarországi, hanem az egyetemes magyar irodalom lett az irodalmi gondolkodás tárgya. Ezt a horizonttágítást a lassan bontakozó, erősödő felelősségérzet eredményének kell tekintenünk, hiszen a szomszédos országokban élő magyar nemzetiség és – bizonyos mértékben más módon – a nyugati és tengerentúli magyarság irodalma, művészete is szerves része a magyar nemzeti kultúrának. Az ország határain túl élő magyarság létszáma – közismert történelmi sorsfordulók következtében – igen nagy, körülbelül az összmagyarság egyharmadára tehető. Az irodalom ennek az egyharmadnyi magyarságnak esztétikai öntanúsítása az ország határain kívül. Az irodalomban a nemzetiségek és a diaszpóra történelmi és jelenkori élete tükröződik.

A nemzetiségi irodalmak közül a romániai magyar irodalom a leggazdagabb. Számbavételére, áttekintésére többféle értékes kísérlet történt már. Sóni Pál 1969-ben adta közre egyetemi tankönyvét, Kántor Lajos és Láng Gusztáv 1971-ben jelentette meg romániai magyar irodalomtörténetét. Cs. Gyimesi Éva pedig az újabb romániai magyar líráról írt elméleti igényű tanulmányokat (*Találkozás az egyszerivel*. 1978). Dávid Gyula, Marosi Péter és Szász János gimnáziumi tankönyvben ad jelzésszerű áttekintést a romániai magyar irodalom egész eddigi fejlődéséről. Romániai magyar kritikusok tanulmányi, tanulmánykötetei mellett magyarországi irodalomtörténészek és kritikusok is sok értékes tanulmányt tettek közzé – Czine Mihály, Pomogáts Béla, Szakolczay Lajos, Ilia Mihály és mások – a romániai magyar irodalomról. A magyarországi olvasó 1982-ben – két romániai kiadása után – a Kántor-Láng féle irodalomtörténet némiképp bővített változatát is kézhez kapta a Béládi Miklós szerkesztésében megjelent *A magyar irodalom története 1945–1975* IV. kötetének (*Határon túli magyar irodalom*) részeként. Mivel azonban Kántor Lajos és Láng Gusztáv eredetileg 1970-ig írta meg a romániai magyar irodalom történetét, a későbbi jelzésszerű kiegészítésben ez a kötet csak utal az 1970–75 közötti évek termésére, a később megjelent művekkel pedig természetesen nem foglalkozik.

Munkánk lényegében a Kántor-Láng féle irodalomtörténet folytatása, kiegészítése 1980-ig, tehát a romániai magyar irodalom hetvenes évekbeli fejlődéséről.

désének részletes bemutatása. Éppen annak az időszaknak a tárgyalása, amelyik abból kimaradt. Ezért a Kántor-Láng irodalomtörténetében részletesen tárgyalt időszak (1945–1970) műveire csak egy-két mondattal utalunk, terjedelmi kötöttségeink miatt nem akartunk egy immár három kiadásban elérhető, véleményünk szerint elfogadható módon bemutatott periódus ismertetésével terjedelmileg korlátozni a hetvenes évek elemzésére kapott terünket. A legfontosabb előzményekre azonban utaltunk, ezért tanulmányunk önállóan is megállhat.

A hetvenes évek romániai magyar irodalma jórészt feltáratlan, annak ellenére, hogy ez az időszak a romániai magyar irodalom nagyívű kibontakozását hozta meg. Élet és irodalom szorosan összefüggenek egymással, de nem azonos törvények szerint alakulnak. Szó sincs tehát arról, hogy az irodalom szembe-tűnő minőségi és mennyiségi gyarapodása a romániai magyar nemzetiség közösségi gondjainak megoldódásával vagy akárcsak enyhülésével kapcsolódna ok-okozati viszonyba. A legjelentősebb művek elemzése talán meggyőzően bizonyítja, hogy a romániai magyar irodalom igazi felnőtté válását inkább a nehéz gondokkal küzdő nemzetiség életigényű, közösségi megmaradást és kibontakozást akaró feladatvállalása, a sajátosság méltóságát és értékét valló nemzetiségi magatartásformájának kimunkálása teremti meg.

Tanulmányunkat értékkereső és értékmegmutató szándékkal írtuk és így ajánljuk az olvasók figyelmébe. Igyekeztünk számbavenni a hetvenes évek romániai magyar irodalmának minden jelentős értékét. Figyelmünket természetesen elsősorban a módosuló, ívelő pályák kötötték le, ezért jóval nagyobb teret kapott munkánkban a mai középnemzedék és az azt követő újabb generációk elemzése, mint a két világháború között induló s már akkor jelentőssé érett idősebb korosztály bemutatása, jóllehet annak új eredményeit is igyekeztünk legalább vázlatosan számbavenni. A tanulmányunkhoz kapcsolódó bibliográfia a további, gazdagabb tájékozódást hivatott szolgálni.